

μαρτυροῦσιν εὐγλωττότατα ἄλλα τε πολλὰ καὶ αἱ νεώτεραι κοινωνιστικαὶ τάσεις, αἵτινες καὶ τὸν γάμον καὶ τὴν θρησκείαν ἀπαναίνονται.

Διατί ὅμως τὰ συνήθη οἰκοτροφεῖα δὲν δύνανται ν' ἀντικαθιστῶσι τὴν οἰκογενεῖαν ἐν πᾶσι; (·) — Διότι τὰ τοιαῦτα οὐδεμίαν κέκτηνται ἱκανότητα, ἵνα τῇ ἐν λόγῳ ἀγάπῃ εὐρεῖται τινα καὶ ἀσφαλῆ ὑποστρώσωσι βάσιν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δὲν δύναται ἀτιμωρητῆς νὰ παραβῇ τοὺς φυσικοὺς καὶ ἠθικοὺς νόμους. Ὅθεν οἱ παῖδες οἱ ἐν τοιούτοις καπηλείοις ἐνδιακτιζόμενοι ἀποστεροῦνται σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι πάντων τῶν ἐν λόγῳ εὐγενεστάτων αἰσθημάτων.

Ἄλλος δὲ ψυχολογικὸς νόμος, ὅστις ἐν τῇ πρὸς μόρφωσιν εὐσεβικῆς ἀγάπης ἐργασίᾳ δεόν νὰ λαμβάνηται ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψὴν εἶναι, ὅτι τὸ ἰσχυρότερον μέσον πρὸς ἐπὶρρῶσιν τοῦ φρονήματος εἶναι ἡ συνεχὴς αὐτοῦ ἐξωτερικὴ ἐκδήλωσις. Διότι ἡ ἐπενέργεια τῶν ἐκδηλώσεων τῶν ψυχικῶν ἡμῶν καταστάσεων, ἐφ' ἑαυτῶν εἶναι μεγίστη· ὅσον αὐτομάτως ἐπιγίνεται ἡμῖν συνοφρουσμένοις ἡ συνάγουσι τὴν πυγμὴν ὀργή· ὃ ἡθοποιὸς ἀπορρίπτει τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ ὄνομα καὶ ἀναλαμβάνει ἕτερον καὶ τῷ ὑποκριτῇ προσφέρεται τι τῆς ἀρετῆς. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ μὴ ὑποτιμῶμεν τὴν πρὸς τὰ ἔσω ἐπὶρρῶσιν τῶν τῆς εὐγενείας τρόπον· διότι οὗτοι τὰ μάλιστα διευκολύνουσι καὶ ἄγουσιν ἡμᾶς πρὸς τὴν ἐν λόγῳ ἀγάπην. Ἐνῶ δέ τινα, καθ' οὓς ἔσως εἴμεθα κακῶς διατεθειμένοι, διὰ τοῦ καλῆς ἡμέραν ἢ πῶς ἐκοιμήθητε κτλ. προσαγορεύομεν, διευκολύνομεν τὴν ἄρσιν τῆς διαφορᾶς τῆς ἀντιλήψεως καὶ τοῦ φρονήματος, ἐν ᾧ ἡ δυσμένεια ἐνῶχει. Ἄνευ βλάβης ἐπομένως τοῦ ἀληθοῦς φρονήματος δύναται ἡ ἀγωγὴ νὰ ἀπεργάζεται φρονημάτων ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις, καίπερ μὴ ὑπαρχόντων, διότι ταῦτα, ὡς εἶπομεν, τὴν πρόσκτησιν τῆς ἐν λόγῳ ἀγάπης διευκολύνουσιν. Οὐχὶ δὲ μόνῃ ἡ πίστις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγάπη δεῖται καλλιέργειας, ἥς ἄνευ ἀδύνατον νὰ συντηρηθῇ. Ὅθεν τοῖς προσφιλοῦς πρὸς ἀλλήλους διακειμένοις δὲν ἐπαρκεῖ μόνῃ ἡ μυχία καὶ ἀνέκφρατος ἀγάπη, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἐξωτερικὴ ταύτης ὑπ' αὐτῶν ἐκδήλωσις. Ἐφόσον δὲ αἱ ἐν λόγῳ ἐκδηλώσεις τελοῦνται συχνότερον, τοσοῦτον μᾶλλον ἐνισχύεται αὐτή.

Ε. Α. ΚΕΧΑΓΙΑΣ.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΙ ΚΑΙ Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗ. (Ἐπὶ Ε. ROSSI DE GIUSTINIANI).

Β'.

Αἱ περὶ σχηματισμοῦ καὶ ἀρχῆς, οὐ μόνον τοῦ πλανήτου ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν οὐρανίων σωμάτων, θεωρεῖται τοῦ περικλεοῦς Λαπλακίου, εἴπερ τι καὶ ἄλλο περὶ κοσμογονίας σύστημα, εἴλυσαν τὴν προσοχὴν καὶ μελέτην τῶν σοφῶν.

Πάντες σχεδὸν οἱ ἀστρονόμοι καὶ γεωλόγοι νομίζουσι σήμερον ὅτι καὶ ἡ Γῆ καὶ πάντες οἱ ἄλλοι τοῦ συστήματος ἡμῶν πλανῆται ἀπεσπάσθησαν ἐν ἀρχῇ ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ἐρρίφθησαν ἐν τῷ διαστήματι κατὰ διαφόρους ἀποστάσεις τῇ ἐνεργείᾳ τῆς κεντροφύγος δυνάμεως.

Τὴν μεγάλην ταύτην τοῦ μεγάλου γεωμέτρου ἰδέαν ἐτι μᾶλλον βεβαιῶν ἡ χημικὴ τοῦ ἡλιακοῦ ἡμῶν κόσμου σύστασις, ἀποδεικνύει σήμερον διὰ τῆς θαυμαστῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἀναλύειν τὸ φῶς. Ἡ οὐράνιος χημεία ἀπέδειξεν ὅτι γῆ τε καὶ ἡλίου ἐκ τῆς αὐτῆς σύγκεινται ὕλης, ὅτι οἱ πλανῆται δὲν εἶναι ἑτερογενεῖς καὶ ὅτι ἡ αὐτὴ γένεσις ἀπαντας συνδέει.

Ταύτας τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης παραδεδομένας κοσμογονικὰς τοῦ Λαπλακίου ἰδέας ἔσχον ἐπίσης πλεῖστοι παλαιοὶ φιλόσοφοι.

Ὅτε Πλάτων καὶ ὁ Πυθαγόρας ἐπίστευον ὅτι οἱ πλανῆται εἶχον γεννηθῆ ἐκ τῆς ἡλιακῆς ἀτμοσφαίρας.

Ὁ Πλάτων μάλιστα, ὑπὲρ πάντων ἄλλων ἀγαπῶν καὶ ἐκτιμῶν τὴν ἀστρονομίαν καὶ λέγων ὅτι ἡ δόξα ἐδόθη τῷ ἀνθρώπῳ ἵνα θαυμάζῃ τὰ οὐράνια σώματα καὶ ἀνευρίσκῃ τοὺς διέποντας αὐτὰ νόμους εἶχε μαντεύσει ὅτι οἱ πλανῆται, οὗς καλεῖ ὄργανα τοῦ χρόνου, ἐν ἀρχῇ ἐξηκοντίσθησαν εἰς τὸ διάστημα κατὰ γραμμὴν εὐθεῖαν καὶ ὅτι ἡ βαρύτης, μᾶλλον δὲ ἡ ἑλξίς μετέβαλε τὴν κίνησιν ἐκείνην εἰς κυκλοτερῆ.

Ὅτι λοιπὸν σύμπασα ἡ ἀρχαιότης εἶχεν ὑπονοήσει, τοῦτο μαθηματικῶς ἀπέδειξεν ὁ περιώνυμος Ἀγγλος Ἰσαὰκ Νεύτων, ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν ἀθανάτων κεπλερείων νόμων τὴν μεγάλην τῆς παγκοσμίου ἑλξως ἀρχήν.

Ὁ Ἀρυῶτος λέγει ὅτι ὁ Πλούταρχος, ἐν τῇ περὶ τῆς ἐν τῇ σελήνῃ φαινομένης μορφῆς πραγματείᾳ αὐτοῦ, ἐπιτίθεται κατὰ τῶν στωικῶν ἐπικουρείων καὶ περιπατητικῶν, διότι οὐ μόνον ἐπίστευον εἰς τὴν ἑλξιν, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκάλεσαν αὐτὴν ἀσώματον ψυχὴν ἐπὶ τῆς ὕλης ἐνεργούσαν.

(·) Ἐνταῦθα ἐννοητέον τὰ παιδοκαπηλεῖα.

Ὡστε ἄκων ὁ Πλούταρχος γνωρίζει ἡμῖν τὴν τότε πασίγνωστον ἀλήθειαν ταύτην ἐπιπροσθεῖς, ἐν τῇ αὐτῇ πραγματείᾳ, ὅτι ἡ μικρὰ σφαῖρα τῆς σελήνης δὲν πίπτει ἐπὶ τῆς Γῆς, διότι, κατὰ τοὺς εἰς τὴν ἑλξίν πιστεύοντας, αἰωρεῖται ὑπὲρ τὸν ἡμέτερον πλανήτην, βιαίως κυκλικῶς περιτρέχουσα, ὡς λίθος ἐν σφενδόνη.

Ὁ δ' Ἀναξαγόρας, ἐρωτηθεὶς διατί τὰ οὐράνια σώματα κρατοῦνται ἐν τῇ τροχιᾷ αὐτῶν μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν βαρύτητα, ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ταχύτης τοῦ ὁρόμου αὐτῶν κρατεῖ αὐτὰ καὶ ὅτι ἂν ἡ ἰσχυρὰ αὐτῇ κίνησις χαλαρωθῇ, ἡ ἰσορροπία θέλει ταραχθῇ καὶ ὅλη ἡ μηχανὴ τοῦ κόσμου θέλει καταστραφῇ. «Τῇ σφόδρα δὲ περιδινύσει συνιστάναί καὶ ἀναθέντα κατενεχθήσεται» (Λισγ. Λαερτ. περὶ Ἀναξαγ. βιβλ. 6' 12).

Ὁ Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ λέγει ὅτι ἡ γῆνη σφαῖρα εἶναι πανταχοῦ κέντρον ἑλξεως καὶ ὅτι ἡ δύναμις, μεθ' ἧς σῶμά τι τείνει πρὸς τὸ ὅμοιον αὐτῷ, εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν ὄγκον αὐτοῦ.

Ὁ ἐκλεκτικὸς φιλόσοφος Σιμπλίκιος ἐπίσης παραδέχεται ὅτι ἡ κεντρόφυξ δύναμις ἀντισταθμίζει τὴν βαρύτητα καὶ ὅτι αὐτοῦ κεῖται τὸ μυστήριον τῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων ἰσορροπίας.

Ὁ Ἰωάννης Φιλίππων ἀποδίδωσι τὴν κίνησιν τῶν οὐρανίων σωμάτων εἰς ἀρχικὴν τινα ὤθησιν, εἰς διηνεκὴ τάσιν πρὸς πτώσιν.

Πρὸς τοῦτοις οἱ παλαιοὶ ἐγίνωσκον ὅτι ἐπιταχύνεται ἡ κίνησις τῶν σωμάτων καὶ ὅτι ἡ πτώσις αὐτῶν διαφέρει κατὰ τὴν ἀντίστασιν τῶν μεσολαβούντων. Ἐγίνωσκον ἐπίσης ὅτι σῶμά τι τόσῳ πλείονα κίνησιν προσκτάται, ὅσῳ μᾶλλον ἀπομακρύνεται ὅθεν ἦρξατο πίπτον.

Ὁ μὲν Χάλλεϋ καὶ ὁ νευτωνικὸς Κλάρκιος ἀπέδωκαν εἰς ἀπόκρυφον φαινόμενον τὴν ἑλξίν, τὴν καταπληκτικὴν ἐκείνην καὶ μυστηριώδη δύναμιν, ἥτις ἡλιόν τε καὶ πλανήτην κρατεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ τροχιᾷ, ἐν παντὶ μορίῳ τῆς ὕλης εὐρισκομένη· ὁ δὲ Κοπέρνικος νομίζει αὐτὴν συμφυὲς τῇ ὕλῃ στοιχεῖον, καὶ ὁ Νεύτων, ὅτι ἡ δύναμις, δι' ἣν παρεκκλίνουσι τῆς εὐθυγράμμου κινήσεως τὰ οὐράνια σώματα, εἶναι ἀποτέλεσμα πνεύματος τὰ μάλιστα λεπτειπιδέπτου καὶ ἀνὰ τὴν φύσιν διακεχυμένου.

Καὶ σήμερον γινώσκουμεν ὅτι τὸ οὐράνιον διάστημα πληροῦται ἐξ ὕλης ἀπείρως λεπτῆς, αἰθέρος ἡ παγκοσμίου ῥευστοῦ συνήθως καλουμένης. Τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὕγρῳ τούτου μαθηματικῶς ἀπέδειξαν αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Γιοῦγκ. Φρένσελ καὶ Ἀραγῶ, τὰ δὲ φαινόμενα τοῦ φωτὸς τὸ ὕγρὸν τοῦτο ἔχουσιν ἀρχήν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ στωικοὶ ἐφρόνουν ὅτι τὸ αἰθέριον τοῦτο ὕγρὸν ἀποτελεῖ τοὺς ἰσμούς τοῦ κόσμου, ὁ

δὲ Ἀναξαγόρας εἰς τὸν περιβρέοντα τοῦτον αἰθέρα ἀπέδιδε πυρογενῇ φύσιν, ὑπολαμβάνων αὐτὸν ὡς πνεῦμα, πάσης ὕλης διακρινόμενον, διεισδύον καὶ συνάπτον πάντα τὰ ὁμογενῇ μόρια. Πρὸς δὲ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ἄξιων ὅτι δὲν ὑπάρχει κενόν, τοῦ αἰθέρος τούτου ἐκήρυσσε τὴν ὑπαρξίν, καλῶν αὐτὸν θεῖον ἐν τῇ περὶ κόσμου βίβλῳ αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ὀνομάζει αὐτὸν παμφανόωντα, ἡγουν ἀκτινοδόλον καὶ αὐτόφωτον. Τὴν ἐκδοχὴν δὲ ταύτην μαρτυρεῖ καὶ ἡ ρίζα τῆς λέξεως, διότι αἰθεῖν καίειν. Ἐν τῇ σανσκριτικῇ τὸ παγκόσμιον ῥευστὸν καλεῖται āśhira, ἐξ ἧς βεβαίως ἡ ἑλληνικὴ λέξις ἄστρον.

Ἀλλ' ὅτε Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐφρόνουν ὅτι ἡ λέξις αἰθήρ παράγεται ἐκ τοῦ ἀεὶ θεῖν, ὅπερ σημαίνει ἀένναον περιφοράν. Προσέτι ὁ Σταγειρίτης φιλόσοφος ἐνόμιζεν ὅτι τὸ θεῖον τοῦτο πνεῦμα ἐνεργεῖ οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἀψύχου καὶ παχυλῆς ὕλης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ζώντων οργανισμῶν· ἐκάλει δὲ αὐτὸ πνευματοειδῆ οὐσίαν, τὸ αὐθόρμητον καὶ αὐτοκίνητον τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσαν. Οἱ πυθαγορικοὶ ἐνόμιζον αὐτὴν πέμπτον στοιχεῖον, ἄπειρον ἔχον τὴν λεπτότητα καὶ καταπληροῦν τὸ πᾶν καὶ ὁ Πλάτων ἐκάλει αὐτὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου, ἥτοι οὐσίαν αὐτοκίνητον.

Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ μὲν Κέπλερος φρονεῖ ὅτι πνευματοειδεῖς οὐσίαι εἶναι αἰτίαι τῆς ἐν τῷ παντὶ κινήσεως καὶ καλεῖ αὐτὰς κινητικὰ πνεύματα, ὁ δὲ ἱερὸς Λύγουστίνος ἀποφαίνεται ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ὑπαρξὶς παγκοσμίου ἀρχῆς, ἐν τοῖς στοιχείοις διακεχυμένης.

Ὁ μέγας Νεύτων ἔγραφε, τῇ 28 φεβρουαρίου 1678, πρὸς τὸν Ροβέρτον Βούλον. «Ἐν τῷ αἰθέρι ζητῶ τὴν αἰτίαν τῆς ἑλξεως». Ἰδοὺ πρὸς τοῦτοις ὅτι λέγει ἐν τῷ περὶ μαθηματικῶν ἀρχῶν βιβλίῳ αὐτοῦ.

«Λεπτότατον πνεῦμα διεισδύει εἰς πάντα τὰ σώματα· κρυπτόμενον ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν, ἔλκει τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ τὰ μόρια τῶν σωμάτων ἐκ μεγίστων ἀποστάσεων. Τὰ μόρια ταῦτα συνάπτονται ὄντα προσελθῇ, διὰ δὲ τοῦ πνεύματος τούτου τὰ σώματα ἐνεργοῦσιν εἰς μεγίστας ἀποστάσεις, ἔλκοντά τε καὶ ἀπωθοῦντά τε γείτονα σώματα. Ἐκ τῶν δονήσεων τῆς πνευματοειδοῦς ταύτης οὐσίας ἐξεγείρονται τῶν ζώων τὰ αἰσθητά καὶ, τῆς βουλήσεως ἐπιταττούσης, κινεῖνται τὰ μέλη αὐτῶν».

Ὁ δὲ Λεϊβνίτιος, ἐν τῇ ἑαυτοῦ Θεωρίᾳ τῆς κινήσεως πάντα φυσικὸν ἢ τεχνητὸν μηχανισμόν ἐρμηνεύει διὰ μιᾶς καὶ μόνης αἰτίας, ἥτοι διὰ τῆς περὶ τὴν σφαῖραν περιφορᾶς τοῦ αἰθέρος.

Ὁ Απλάκιος ἐν τῇ Ἐκθέσει τοῦ συστήματος τοῦ παντός ἔγραψε τοὺς ἀξιωματικονόμους τοὺτους λόγους.

• Ὅποια καὶ ἂν ᾖ ἡ φύσις τῆς αἰτίας τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος, ἐπειδὴ παρήγαγεν ἡ διηύθυνε τὰς κινήσεις τῶν πλανητῶν, πάντως περιέβαλε πάντα ταῦτα τὰ σώματα καὶ δὲν δύναται νὰ ᾖ ἄλλο τι, ἢ ἁπείρον βευστόν, διότι εἶναι τεραστία ἢ χωρίζουσιν τὰ σώματα ἀπόστασις.

Ὁ Ἀραγὼ καὶ Βαδινέτος εἶχον τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ διάστημα πληροῦ ἀπείρων ἀραιὰ ὕλη· ὁ δεύτερος μάλιστα λέγει, περὶ ἡλεκτρισμοῦ λαλῶν, ὅτι οὗτος εἶναι ἐν τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ λεπτοτάτου καὶ παγκοσμίου τούτου βευστοῦ, οὗ τὴν ὑπαρξίν μαθηματικῶς ἀποδείκνυσιν ἡ θερμότης τοῦ φωτός.

Τὴν ἐν τῇ περιοδικῇ τάξει τῶν κομητῶν παρκτηρουμένην ἐπιτάχυνσιν μόνη ἡ ἀντίστασις τοῦ αἰθέρος προξενεῖ. Ὁ κομήτης τοῦ Ἑνκ ἔτι καταφανέστερον ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὴν ὑπαρξίν τοῦ παντογενοῦς τούτου αἰθέρος, τείνοντος νὰ ἐλαττώσῃ τὴν κεντρόφυγα δύναμιν. Φαίνεται μὲν ἀντιφατικόν ὅτι, καίπερ τοῦ κομήτου εὕρισκοντος ἀντίστασιν ἐν τῇ αἰθερίᾳ ταύτῃ οὐσίᾳ, οὐχ ἦττον ἡ κίνησις αὐτοῦ ἐπιταχύνεται· ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ αὖξαι ἡ ἐλκτική τοῦ ἡλίου δύναμις, ἔπεται ὅτι μόνη ἡ ἀντίστασις οἷαδὲ ποτε μεσολαβούσης ὕλης δύναται νὰ ἐπιβραδύνῃ τοῦ κομήτου τὴν κίνησιν. Ἐλαττουμένης δὲ τῆς στιγμιαίας ταχύτητος, ὁ κομήτης, ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενος, πλησιάζει πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῷ μείζονος ταχύτητος.

Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπειράκις τῶν κομητῶν πυκνότεροι πλανῆται, ἐξ ἴσου ὑφίστανται τὴν ἀντίστασιν ταύτην· ἴσως δὲ μετὰ μυριάδας ἐνιαυτῶν ἐλαττωθῶσιν ἐκ τῆς ἀντιστάσεως ταύτης αἱ διαστάσεις τῆς τροχιάς αὐτῶν καὶ, ἐὰν μὴ ὑπάρξῃ ἐπανορθωτικὴ τις δύναμις, θέλουσιν ἀπορροφηθῇ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Ἐν τῇ Ἐκθέσει περὶ τῆς διαφανείας τῶν οὐρανῶν ὁ Ὀλβιος λέγει ὅτι τὸ βευστόν παρκαλύψει πῶς τὴν λάμψιν τῶν ἀστέρων καὶ προφυλάσσει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς φωτοβόλου τάσεως πάντων τῶν μεμακρυσμένων ἐκείνων ἡλίων, οἵτινες, ἄνευ τοῦ διαφανοῦς τούτου πέπλου, ἤθελον λάμπει ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου ὥς ὁ ἡμέτερος κεντρικὸς ἀστήρ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.—Ἐν σελίδι 455 στίχ. ι' ἀνάγνωθι. ὑπελαμβάνετο, ἐν σελ. 456, στήλῃ β' στίχ. λδ' ἀνάγ. ἔλξιν. ἐν σελ. 457, στίχ. λε' ἀνάγ. Απλάκιου. στίχ. η' ἀνάγν. γεωμετρία· στίχ. κς' νάγν. Διοφάντων· στίχ. κθ' ἀνάγ. ἤθελεν εἶναι.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΓ'.

*Τῷ πανιερωτάτῳ Φιλιππουπόλεως Θεοφάνει
τῷ Καρύκῃ Μάξιμος Κυθήρων ἐπίσκοπος
εὖ πράττειν.*

Ὁ δὲ πανιερώτατος καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἐνδότερα περιπολῶν διηνεκῶς Θεοφάνης καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἡμῖν καταθύμιος ὁποιωνοῦν τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀμοιρήσει γραμμάτων; Καὶ πῶς ἀνάλογον ἔχει τοῖς κατὰ χρέος αὐτῷ διὰ πολλὰ γενομένοις; ἢ πῶς ἂν ἡμεῖς τὸ μὴ ἀργὸν τοῦ νοός, κἂν ἄλλοι ἄλλως φθάνῃ τηκόμενοι τὸ τοῦ Μαργουνίου διερμηνεύσωσι ψευδῶς ἐπώνυμον, καὶ ἔργοις αὐτοῖς ἀποδεικνύομεν; Ταῦτα οὖν πρὸς τὴν ἱεράν σου ψυχὴν διαχαράττομεν, τὸ γλυκύ μοι καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα Θεόφανες ἱερώτατε, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἐφ' ὅσον ἐξισχύομεν τοῖς γράμμασιν ἐναποτιθέμενοι· καὶ γὰρ οὐκ ἀγενεῖς ἡμεῖς τῶν περὶ σὲ παιδικῶν ἔρασταί. Οὐκ οὐδὲ τῶν ἐπὶ τι χρόνου ἐρώντων τεμάχιον, ἀλλὰ τὸ ἅπαξ ἐναποστάζειν ἡμῶν ταῖς ἀκοαῖς τῶν ἡδίστων καὶ σωζουσῶν σειρήνων φίλτρον τε καὶ μελώδημα οὕτως ἐμψιλοχωρεῖ μοι τῇ διανοίᾳ, ὥστε καὶ εἰς ἱεράν τινα τρέπεσθαί με μανίαν καὶ οὐράνιον τινα ὥσπερ ἐκ γήινου ἀποκαθίστασθαι, εἴπερ θεῖόν τι καὶ ἡ ἐνταῦθα μουσικὴ καὶ ὅτι μάλιστα ἀγγελουίδες τὸν νοερὸν τῶν ἀσωμάτων περὶ τὴν ἀνωτάτην οὐσίαν χορὸν ὥσπερ τι ἀπήχημα ἔσχατον ἐκμιμούμενον. Ἄρα ἀντικενοῖς ἡμῖν οὕτω τῆς σῆς φρενέρας τὰ βέλεμνα ἢ καὶ ὑποτέμνοις τι τῆς ὁρμῆς ἄλλοτέ ποί ἀνθελκόμενός τε καὶ μεθελκόμενος; Δέδοικα γὰρ μήποτε σοι παρυποκλέπτοι πρὸς ἑαυτὰ τὸ μεῖζον τοῦ φίλτρον τὰ νοερώτερα, ἅτε δὴ σοι πρὸς τὴν μουσικὴν συγγενέστερα· πλὴν ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνα περὶ τὴν ἱεράν καὶ μόνην ἀπασχολοῦνται μουσικὴν τὴν ἐξαστραπτουσάν τῆς ὑπερουσίου οὐσίας αἴγλην δεχόμενα καθ' ἣν καὶ αὐτῶν ἕκαστον τάξιν εἴληφεν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν κάτω προνοίας ἔσθ' ὅτε γίνονται, τὸ τῆς ἀγαθοπαρόχου πανταγίας προνοητικὸν καὶ παναρμόνιον μελούργημα ἄχρι καὶ τῶν ἐσχατῶν διαβιβάζοντα, κἀντεῦθεν ἀναλόγως τοὺς ἱεροὺς τῶν προνοουμένων ὕμνους ὥσπερ τινὲς ἀντιστρόφῳ πορείᾳ ἐκεῖσε διαπορθεύοντα, καὶ οὕτω τελοῦνται τε καὶ τελοῦσι τοὺς μουσικῶς τὰ μυστικώτερα. Καὶ αὐτὸς τοῖν καίτοι ἐνασμενίζεις ταῖς οὐρανίαις δυνάμεσι συμμουσουργῶν αὐταῖς τὰ ἀπόρρητα καὶ ταύτη σου τὴν ἱεράν κατατέρπων ψυχὴν, νοερώς τοῖς νοεροῖς συναπτόμενος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ τῇδέ ποτε